

Pojďte ke mně, náboženští
Mt 11, 28-30

Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny a já vám dám odpočinout. Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce; a naleznete odpočinutí svým duším. Vždyť mé jho netlačí a břemeno netíží.

Oddíl evangelia, který máme vykládat, má frapantní paralelu v deuterokanonickém spisu, zvaném Sírachovec (51, 23-28). Zní takto:

Přistupte ke mně, nevzdělání, a přebývejte *u mne* v domě, kde *dojdete* vzdělání. Proč naříkáte, že máte nedostatek a že vaše duše velice žízní? Otevřel jsem ústa a řekl jsem: Získejte si *ji* bez peněz. Svou šíji vložte pode jho a vaše duše ať si osvojí vzdělání. Je snadné nalézt je. Na vlastní oči se přesvědčte, jak málo jsem se namáhal, a přesto jsem našel pro sebe hojně odpočinutí. Přivlastněte si vzdělání, *ať stojí* sebevíc stříbra, ono vám *tu částku* mnohonásobně vrátí ve zlatě.

Přiznám se, že by se mi na text Sírachovce jako učitelé studentů teologie kázalo lépe. Jak by krásně znělo: Přistupte ke mně, nevzdělání, a přebývejte *u mne* v domě, kde *dojdete* vzdělání. ... Svou šíji vložte pode jho a vaše duše ať si osvojí vzdělání. ... Přivlastněte si vzdělání, *ať stojí* sebevíc stříbra, ono vám *tu částku* mnohonásobně vrátí ve zlatě. - Jen s touto poslední větou bych měl problém: že vzdělání stojí nějaké stříbro – a bude stát hodně stříbra, až se zavede školné, o tom nikdo nepochybuje. Ale že se vzdělání mnohokrát vrátí ve zlatě, o tom pochybujeme všichni.

Ale já kážu na jiný text, novozákonní. Takže nejsem to já, kdo vás zve k sobě nebo do našeho výukového procesu a ani k moudrosti, kterou Sírachovec tak opěvuje. Proto bude vhodné říci si: kdo tu zve, koho zve (zda a v jakém smyslu také nás zve) a k čemu zve.

Kdo zve?

Odpověď je jednoduchá: Je to Ježíš, kdo toto pozvání vyslovuje. V předchozím verši se představil jako Boží Syn: „Všechno je mi dáno od mého Otce; a nikdo nezná Syna než Otec, ani Otce nezná nikdo než Syn – a ten, komu by to Syn chtěl zjevit.“ Nyní, vzápětí, se představí jinak, takto: *Neboť jsem tichý a pokorného srdce*. Jednou zplnomocněncem Boha Otce, a hned zase tichý a pokorný muž. Už starozákonní prorok ohlašoval mesiáše, který „nekřičí a hlas nepozvedá, nedává se slyšet na ulici a nalomenou třtinu nedolomí“ (Iz 42, 2n); a když Ježíš vjížděl do Jeruzaléma, vybral si oslici s odvoláním na jiného proroka (Za 9,9), že král nevjede do svého města na koni. Životní příběh a úděl Nazaretského, jak jej podávají evangelisté, jak jsme o něm zpívali s Lukášem Pražským („s křížem svým dobrovolně úzkou cestou se bral...“), toho Muže bolesti, který se narodil ve chlévě, žil z ruky do úst, neměl, kde by hlavu složil, žil jen z pohostinství těch, kdo jej pozvali ke svému stolu a skončil na popravišti, vydán v ruce hříšných lidí, zrazen, bičován, ukřižován, tento životní příběh a úděl je podobenstvím toho, jak svrchovaný Bůh, ten neunavitelný Bůh, jedná, jak nakládá se svou svrchovaností, se svou mocí: ne ke svému vlastnímu prospěchu, nýbrž k prospěchu lidí. To měli na mysli a vyznávali první křesťané, jejichž hymnus zaznamenal apoštol Pavel (Fp 2,6-11) a jehož první sloku nyní společně zazpíváme (EZ 645,1).

Tak toto je ten, který zve. Ten, jenž nemyslel na sebe, vydal se cele do služby strádajícím, nám všem, teologům i neteologům, židům i nežidům, křesťanům i nekřesťanům. Vždyť říká: Pojďte ke mně *všichni*. Pozvání není adresováno jen sboru věrných/nevěrných učedníků,

církvi jeho vyznavačů. Jedenáctá kapitola začíná: „Když Ježíš dokončil své příkazy svým dvanácti učedníkům, šel odtud učit a kázat v tamějších městech.“ Komu tedy?

Komu je pozvání adresováno, koho zve?

Jsou to opravdu všichni, *pantes*? Pozvání platí všem, kteří se *namáhají a jsou obtíženi břemeny*. Tedy zase vymezení: Ne úplně všem, ne těm, kdo se nenamáhají a nejsou obtíženi břemeny, ne lenochům, kterým je studium na ETF fešáckou pětiletkou, kterým je břemenem do semináře si nosit těžkou hebrejskou bibli, když její texty stejně mají na notebooku nebo na iPodu či iPhoneu.

Ale to bych zase učitelsky moralizoval. Tak to není. Ale jak to je? Kdo jsou ti *namáhaní a obtíženi břemeny* v izraelském lidu, které mohl mít na mysli Nazaretský, když je zval k sobě? Standardní odpověď, kterou najdete v komentářích, je, že jsou to farizeové, kteří se namáhají plnit Zákon do puntíku, a notabene toto břemeno ukládají jiným, a zákoníci, kterým je Tóra, zejména ta ústní, břemenem výkladu. Snad ano, snad měl Nazaretský na mysli právě tyto skupiny, k nimž měl tak blízko, ale jejichž příslušníci se tolikrát postavili proti němu.

Dobře, mohli bychom hledat farizejské a zákonické typy mezi našimi současníky, mezi křesťany, mezi teology – a určitě bychom takové našli. Ale já jdu dál a ptám se: Co spojuje farizeje a zákoníky kromě toho, že jsou to pokrytci a druhým ukládají nesplnitelné nároky? Proč to dělají? Čeho tím chtějí dosáhnout? Právě: chtějí dosáhnout, něčeho chtějí dosáhnout a obětují tomu cíli všechnu snahu, všechnu zbožnost, všechnu vykladačskou vynalézavost; proto se obtěžují břemeny. A čeho dosáhnout? Spravedlnosti před Bohem a Pánem, aby před ním stanuli a on na ně mohl se zalíbením pohledět. Aby se před ním mohli vykázat, aby nebyli tak odkázáni na jeho shovívavou milost, aby jej nakonec vůbec nepotřebovali. Typický je ten farizeus v Ježíšově podobenství u Lukáše (18, 9-14) – jak on se v modlitbě svému Bohu představuje: nejsem jako ostatní lidé, postím se dvakrát do týdne atd... Já tě, Pane Bože, o nic nežádám, já tě jen informuji, jaký jsem, respektive jaký nejsem.

Tady je kořen náboženství farizeů a zákoníků. A vlastně každého náboženství. A jeho tragika. Dosáhnout toho, abych již Boha (ať jakkoli to „něco“ nad námi pojmenujeme) de facto nepotřeboval. Já tě, Pane Bože, o nic nežádám, o nic neprosím, nic od tebe nečekám, já se ti jen představuji ve své pěknosti a je na tobě, abys to uznal a honoroval. Já tě de facto už k ničemu nepotřebuji, já už jsem všechno udělal, abych před tebou obstál. Jenže snaha obstát před Bohem je marné počínání. Na Božím soudu obstál jen jeden: ten, který *byl tichý a pokorný v srdci*. Vše ostatní je jen marná snaha, omyl a iluze všeho náboženství, které nespolehá na to a nevěří tomu, že Bůh se ve svém milosrdenství sklání a sklonil k člověku, že si tudíž nemusíme stoupat na špičky, abychom se přiblížili Bohu, anebo, *horribile dictu*, si dáme od hada našeptat „budete jako Bůh“ (Gn 3,5). Náš učitel J.B. Souček nám připomínal, že farizejství vlastně zasluhuje politování, neboť usiluje o nedosažitelné. A dost možná, že Ježíšovo několikrát opakované Běda na adresu farizeů a zákoníků směřuje sem: ne na jejich úsilnou snahu, nýbrž na její výsledek, na iluzi, že dosáhnou toho, oč usilují.

A k čemu zve ten Boží Syn v nízké postavě?

A já vám dám odpočinout... Odpočinout od náboženství, od tohoto marného, iluzorního náboženství. Kam se hrabou novodobí kritici náboženství proti Ježíšovi! (V tomto výkladu se shodují se svým slavnějším jmenovcem Paulem, totiž Tillichem, ale neskromně se domýšlím, že i se svým jmenovcem apoštolským.) Odpočinout od výčitek a mučivých otázek, jestli jsem udělal dost, a posléze od frustrace, že přece neudělal. Když on ze své strany již udělal vše.

A ještě říká:

*VeźmĚte na sebe mĚ jho a uĉte se ode mne, vĚdyt' mĚ jho netlaĉĭ a bĚremeno netĚží. Uĉte se, pouĉte se ode mne, kdo a jaký je mŮj Otec, jak jednĚ ten vyvĚšený, neunavitelný Bůh, Bůh sestupujĭcĭ. A co to bĚremeno? Nechme stranou vĚsĉny ĉetnĚ dohady o tom, proĉ je bĚremeno Ježíšova jha snazší a lehĉĭ, neŹ to farizeů a zĚkonĭků. VĚdyt' notabene vĭme, jak nĚm nĚsledovĚnĭ tĚ *lex Christi*, toho zĚkona lĚsky a vzĚjemnĚho nesĚnĭ bĚremĚn, dĚvĚ nĚkdy poĚrĚdnĚ zabrat. KdyŹ Izraelci vstupem do zaslĭbenĚ zemĚ „vešli do odpoĉinutĭ“ (Źd 4), nebyl ještĚ ani zdaleka konec bojům. Ale byl jĭŹ konec bloudĚnĭ pouštĭ. KdyŹ pĚijmeme pozvĚnĭ a pĚijďeme k Ježíšovi, skonĉĭ naĚe bloudĚnĭ mezi nabĭdkami, jimiŹ na nĚs dorĚzĭ svĚt, mĚdia i naĚe vlastnĭ nepokojnĚ nitro, a poddĚme se nabĭdce, kterou nĚs obmyslil nĚŹ PĚn a Spasitel, ten *tichý a pokorný v srdci*. A pak to vĚe ostatnĭ bude jĭŹ jen jeho jho, kterĚ on na sebe vzal, ne naĚe jho, jho naĚich hĚchů, jeŹ nĚs v pravdĚ ĉasto k „zemi tlaĉĭ“ (a jĚ ve svĚm vĚku jĭŹ vĭm, jak tlaĉĭ), ale jho, pod nĭmŹ on, MuŹ bolesti „klesal v mukĚch svých“ (EZ 494). *Pojďte ke mnĚ vĚsĉni...Pojďte ke Kristovu stolu.**

Kajĭcĭ pĭsnĭ EZ 494 se na to stolovĚnĭ s PĚnem nynĭ pĚpravĭme.